

З метою підвищення якості і дієвості стратегічного планування у регіонах необхідним є: забезпечення тісного взаємозв'язку між різними стратегічними і плановими документами держави та регіонів; посилення демократизації у розробці і прийнятті стратегії розвитку регіонів; прийняття науково обґрунтованих рішень для досягнення чітко поставлених стратегічних цілей; підвищення прозорості процесу стратегічного планування; забезпечення єдиних підходів до формування стратегій у регіонах чи територіальних громадах; спрощення процесу відбору та погодження важливих для громади проєктів до перспективного плану, що потребують фінансування; узгодження з усіма зацікавленими сторонами стратегічних цілей, спільного бачення розвитку регіону у майбутньому; вдосконалення системи моніторингу і оцінки реалізації стратегічного плану.

Отже, розробка стратегічного плану громади є необхідною, оскільки його кінцева мета – покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання соціально активних громадян – патріотів своєї громади.

Література

1. Від перспективного плану до стратегії розвитку громади (через призму досвіду об'єднаних територіальних громад Хмельниччини) / Ткачук А.Ф. – К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2018. – 76 с.
2. Децентралізація.: веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/about>
3. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк, А. Ф. Ткачук. – К., 2017. – 121 с.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

І.В. Заїченко, студент 5 курсу ННІ економіки, управління, права та інформаційних технологій

Ю.М. Попова, к.е.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування

Полтавська державна аграрна академія

Основою місцевого самоврядування базового інституту народовладдя в Україні є територіальна громада. Отже від того, як розвиватимуться громади, яку роль вони відіграватимуть у житті кожного регіону і всієї країни, залежить майбутнє України, як демократичної держави зі зрілим громадянським суспільством. Низка вітчизняних і зарубіжних експертів з питань державного управління вказують на необхідність модернізації управління громадами [1 – 6].

Територіальна громада в Україні є базовим суспільством утворюючим елементом, основним стрижнем місцевого самоврядування. Від її якісних

характеристик, дієвості, здатності вирішувати питання місцевого значення залежить загальний поступ суспільства, держави. Сучасний період розвитку наукових уявлень про роль і місце державного управління територіальним розвитком базується на поєднанні двох підходів: з одного боку – необхідність забезпечення сталого розвитку країни в умовах загострення протиріч і конкуренції між провідними світовими державами, що вимагає централізації управління і концентрації наявних ресурсів, застосування більш жорстких форм і методів державного регулювання економіки, з іншого боку – зацікавленості в диверсифікації і децентралізації розвитку, акценту на поліцентричну просторову організацію територій при стимулюванні самостійної діяльності регіональних і місцевих органів управління. У ході впровадження реформи децентралізації влади в Україні створено об'єднані територіальні громади, які покликані здійснювати управління територіальним розвитком. Для цього ОМС отримали більше повноважень для реалізації своїх функцій з управління та відповідно більші фінансові можливості. Так як управління розвитком територіальних одиниць має забезпечувати економічний прогрес регіону, це, у свою чергу, слугуватиме підґрунтям для підвищення соціально-економічного розвитку та рівня добробуту жителів. В умовах децентралізації центр ваги процесу управління перенесено на рівень регіонів і громад. Це дозволяє приймати важливі рішення «на місцях» для забезпечення прогресивного розвитку територій громад. При цьому органи місцевого самоврядування відіграють провідну роль у прийнятті ключових управлінських рішень, які відносяться до підпорядкованого їм регіону [2].

Науковці-економісти виділяють кілька підходів до забезпечення економічного розвитку територій [2; 3]: прогресивний – передбачає зміцнення потенціалу територіальної громади, а ліберальний визначає головною метою розвиток підприємницької діяльності; ліберальний – вирішення основних проблем регіональної економіки, зокрема підвищити рівень зайнятості населення шляхом економічних капіталовкладень приватних суб'єктів; кластерний – існує можливість створення оптимальних умов для розвитку економіки регіонів, оскільки господарюючі суб'єкти отримують доступ до більш кваліфікованих працівників, розширюють базу постачальників, поглиблюють поінформованість стосовно ринків збуту продукції, прогресивних виробничих технологій тощо. Усі підходи, спрямовані на забезпечення економічного розвитку території та управління цим розвитком мають першочергово вирішувати стратегічне завдання – збільшення внеску того чи іншого регіону в економічний розвиток України.

Сучасний розвиток територіальної громади ґрунтується на кількох фундаментальних складових, зокрема: економічній, політичній, культурній та екологічній. Кожна з них визначається завданнями та засобами досягнення розвитку. Проте у здійсненні органами місцевого самоврядування управління територіальною громадою, яке стосується соціально-політичного, економічного та екологічного середовищ, особливе місце належить інтегральному підходу [4]. Це пов'язано з тим, що оптимізація одного елемента управління в ізоляції

від інших погіршує роботу всієї системи, при цьому «приховані» зв'язки, які не було знайдено й корисно використано, набувають тенденції створювати перешкоди при здійсненні відповідним органом влади місцевої політики. Таким чином, основою управління розвитком територіальної громади виступають: техногенна потужність та структура місцевої економіки; відновні, асиміляційні та поглинальні властивості екосистеми; історія, демографічні особливості, культура, традиції та інші особливості поведінки мешканців [5]. Відповідно й досягнення сталого соціально-екологічного розвитку із застосуванням ефективних економічних засобів задоволення потреб людини й збереження природного середовища спільно з територіальною громадою можна віднести до завдань органу місцевої влади.

В сучасних умовах управління розвитком має враховувати чинники сталого розвитку територіальної громади і потребує відповідних засобів та інструментів впливу на кожен чинник. Це можуть бути: інновації, поведінка, політичні інтереси, економічний прибуток тощо [6]. З використанням цього комплексу важелів органом місцевого самоврядування вирішується низка соціально та організаційно значущих питань з урахуванням особливостей конкретної громади: визначення суб'єктів сталого розвитку з розподілом ролей між ними та конкретизація об'єктів сталого розвитку; чітке визначення відповідальних за обґрунтування і підготовку управлінських рішень та їх виконавців; розробка концепції сталого розвитку територіальної громади; складання публічних документів ("порядку денного" сучасних викликів, що постають перед територіальною громадою; "плану дій" тощо) щодо підвищення ефективності сталого розвитку, з викладом основних завдань політики органу місцевого самоврядування та ін. Перераховані вище заходи передбачають врегулювання відносин на рівні територіальної громади.

Отже, конкретні управлінські кроки, що розкриваються через механізми державного управління територіальним розвитком (організаційний, правовий, економічний, соціальний), реалізуються відповідно до основних напрямів сталого розвитку територіальної громади, а саме: упровадження сталого управління; зміна моделі споживання; розробка політики та стратегії сталого розвитку; кооперація служб (агентів) сталого розвитку; розвиток інфраструктури надання соціальних послуг.

Література

1. Бліщук К. Управління розвитком території: економічні аспекти. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 1 (54). Ч. 2 С. 217-223.
2. Гурне Б. Державне управління / пер. з франц. В. Шовкуна. Київ: Основи, 1994. 165 с.
3. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: монографія / за ред. проф. Н. Р. Нижника. Київ: УАДУ при Президентові України, 1997. 44 с.
4. Жаворонкова Г. В., Жаворонков В. О. Стратегічне управління розвитком регіону. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. URL:

<http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/2872> (дата звернення: 11.10.2020).

5. Рогозян Ю. С., Серебряк К. І. Аналіз наукових підходів до проблематики визначення та систематизації параметрів позиціонування територій локального рівня. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 6–10. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.5.6](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.5.6)

6. Територіальна громада: управління розвитком: монографія / Ю. О. Куц, та ін.; за ред. Ю. О. Куца. Харків: Константа. 2013. 540 с.

ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ

О.Г. Казак, к.і.н., доцент кафедри політології

Білоруський державний економічний університет

В Республіці Білорусь система місцевого самоврядування представлена Радами трьох рівнів (первинний, базовий і обласний), що обираються на прямих і загальних виборах кожні чотири роки. Ради мають обмежені компетенції, оскільки більшість владних повноважень зосереджена в виконавчих комітетах (виконкомах), які не обираються населенням, підконтрольні і підзвітні в своїх діях Президенту, Раді Міністрів та вищим виконкомам і відповідальні перед Радою тільки з питань, віднесених до компетенції Ради.

Сьогодні потенціал взаємодії органів місцевої влади та інститутів громадянського суспільства в Республіці Білорусь не реалізований повною мірою. Організацій, для яких місцевий розвиток виступає в якості основної сфери діяльності, одиниці (Просвітницьке громадське об'єднання «Фонд ім. Льва Сапєги», Місцевий фонд сприяння розвитку міжнародного діалогу та співробітництва «Інтеракція», «Міжнародний фонд розвитку сільських територій» та ін.). Незважаючи на те, що риторика щодо подібних організацій як «п'ятої колони» перестала бути присутня в офіційному політичному дискурсі, чіткого «сигналу» про співпрацю з ними так і не надійшло, тому місцеві чиновники як і раніше транслиють безліч стереотипів і мають серйозні побоювання щодо такої взаємодії [1, с. 51–53].

В 1992 р. з ініціативи депутатів місцевих Рад, фахівців в області права, економіки, політології та культури був створений «Фонд ім. Льва Сапєги». Основна мета даної організації полягає в сприянні процесам становлення і розвитку демократичних реформ в Республіці Білорусь в галузі місцевого самоврядування, дотримання прав людини та захисту навколишнього середовища, в пропаганді ідей демократії [2, с. 12]. В 2006–2018 рр. Фондом у співпраці з «Європейською асоціацією місцевої демократії – ALDA» (Франція) були реалізовані сім великих проєктів, підтриманих Європейським Союзом та